

Mánudaginn 10. nóvember 1986.

Nr. 279/1986. **Haukur Hjaltason**

gegn

Protabúi Hafskips hf

Kærumál. Gjaldprotaskipti. Kröfulýsingarfrestur.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Magnús Thoroddsen, Bjarni K. Bjarnason og Guðmundur Skaftason.

Sóknaraðili hefur samkvæmt heimild í 2. tl. 21. gr. laga nr. 75/1973 skotið máli þessu til Hæstaréttar með ódagsettri kæru, sem barst Hæstarétti 23. október 1986. Hann krefst þess, að úrskurði skiptaréttar verði hrundið og að dæmt verði að krafa hans á hendur varnaraðila fái að komast að við búskiptin á protabúinu. Þá krefst sóknaraðili þess, að honum „verði tildæmdur kærukostnaður auk málskostnaðar fyrir skiptarétti úr hendi varnaraðila.“

Varnaraðili gerir þær dómkröfur, að hinn kærði úrskurður verði staðfestur. Þá krefst hann „kærukostnaðar úr hendi sóknaraðila.“

Með skírskotun til forsendna hins kærða úrskurðar ber að staðfesta hann.

Rétt þykir að kærumálskostnaður falli niður.

D ó m s o r ð :

Hinn kærði úrskurður á að vera óraskaður.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Úrskurður skiptaréttar Reykjavíkur 9. október 1986.

I.

Mál þetta var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum málflutningi þann 30. september 1986.

Sóknaraðili málsins er Haukur Hjaltason, nafnnúmer 3823-1863, Reykjavíkhlíð 12, Reykjavík.

Varnaraðili málsins er protabúi Hafskips hf., Reykjavík.

Í máli þessu hefur sakarefni verið skipt að ósk málsaðilja og með samþykki dómara samkvæmt 4. mgr. 71. gr. laga nr. 85/1936, sbr. 135. gr. laga nr. 6/1978. Er í þessum þætti málsins til úrlausnar krafa sóknar-

aðila um að krafa hans í protabú Hafskips hf. um afhendingu utan skulda-raðar á skuldabréfi, útgefnu af honum til hins gjaldþrota félags þann 28. febrúar 1985 og upphaflega að fjárhæð 615.000,00, komi til frekari álita við gjaldþrotskiptin. Þá krefst sóknaraðili málskostnaðar úr hendi varnar-aðila samkvæmt gjaldskrá LMFÍ í þessum þætti málsins.

Af hálfu varnaraðila er þess krafist að kröfum sóknaraðila verði hrundið og honum gert að greiða varnaraðila málskostnað í þessum þætti málsins samkvæmt gjaldskrá LMFÍ.

II.

Aðdragandi að máli þessu er sá að bú Hafskips hf., Hafnarhúsinu við Tryggvagötu í Reykjavík, var tekið til gjaldþrotaskipta með úrskurði skiptaréttar Reykjavíkur uppkveðnum þann 6. desember 1985. Samdægurs skipaði skiptaráðandi þrjá bústjóra til bráðabirgða að búinu, lögmennina Gest Jónsson, Jóhann H. Nielsson og Viðar Má Matthíasson. Innköllun var gefin út til skuldheimtumanna þann 27. desember 1985, og var kröfu-lýsingarfrestur þar ákveðinn fjórir mánuðir með heimild í 3. tl. 19. gr. laga nr. 6/1978, sbr. 1. gr. laga nr. 98/1985. Birtist innköllunin fyrri sinni í Lögbirtingablaði 15. janúar 1986, og lauk kröfulýsingarfresti þannig þann 15. maí 1986.

Að því leyti sem varðar þann þátt málsins, sem nú er til úrlausnar, hafa málsaðiljar lýst málavöxtum á þann veg, að með bréfi dagsettu 17. janúar 1985 hafi verið boðað til hluthafafundar í Hafskipi hf., er haldinn var þann 9. febrúar s.á. Í fundarboði hafi sú grein verið gerð fyrir fundarefni að þar ætti að fjalla um skýrslu um þróun í rekstri félagsins og um tillögu félagsstjórnarinnar um útboð á nýju hlutafé í félaginu að fjárhæð kr. 80.000.000. Sóknaraðili hafi sótt þennan fund, þar sem meðal annars hafi verið reifaðar fjárhagslegar forsendur fyrir áframhaldandi rekstri félagsins. Hafi þar verið kynnt að tap félagsins á árinu 1984 hafi verið áætlað milli kr. 50.000.000 og 60.000.000, en hvorki hafi legið fyrir ársreikningur félags-ins né mat endurskoðanda þess á skýrslu stjórnarinnar. Tillagan um hluta-fjárauðningu hafi verið samþykkt á fundinum og sóknaraðili hafi þar skrifað sig fyrir kaupum á nýju hlutafé að fjárhæð kr. 615.000,00. Hann hafi síðan þann 26. febrúar 1985 gefið út skuldabréf til félagsins þessarar fjárhæðar, og var skuld samkvæmt því bundin lánskjaravísitölu með grunntölu 1050 stig og átti hún að greiðast með fimm jöfnum árlegum afborgunum, í fyrsta sinn þann 1. september 1986. Sóknaraðili kveðst hins vegar aldrei hafa fengið afhent hin nýju hlutabréf, sem hann hafi greitt fyrir með þessum hætti.

Þann 15. maí 1986 sendi sóknaraðili skiptaráðandanum í Reykjavík svohljóðandi hraðskeyti:

„Undirritaður fer þess hér með á leit að skuldabréf það sem hann gaf út vegna hlutafjárloforðs á s.l. ári verði (sic) upphæð að rúmar 600.000,- verði ógilt og skilað til undirritaðs. Skuldabréfið er gefið út á móti hlutabréfum en afhent forstjóra félagsins til staðfestingar að hans ósk. Hlutabréfin hafa ekki verið gefin út og er því samkomulag um hlutafjárauðninguna þar með úr gildi fallin (sic) og samkomulaginu rift.“

Ágreiningur er ekki milli málsaðila um að ritsímanum í Reykjavík hafi verið falið að koma símskeyti þessu á framfæri kl. 19:17 þann 15. maí 1986, en það hafi ekki borist skiptaráðandanum í Reykjavík fyrr en kl. 9:25 að morgni næsta dags.

Með bréfi dagsettu 9. júní 1986 tilkynntu bústjórar til bráðabirgða sóknaraðila þessa máls að kröfulýsing hans hefði ekki borist skiptaráðanda fyrr en raun varð á, og að þeir teldu hana þar með hafa borist eftir lok kröfulýsingarfrests. Var sóknaraðila í bréfi þessu bent á að krafa hans gæti því aðeins komið til álita við skiptin, að honum tækist samkvæmt 111. gr. laga nr. 6/1978 að afla til þess samþykkis eigenda 75 hundraðshluta krafna samkvæmt kröfuskra í búinu á skiptafundi þann 20. júní 1986.

Með bréfi dagsettu 12. júní 1986 mótmælti (sic) óskaði sóknaraðili eftir því að krafa hans, sem hann kom á framfæri með áðurnefndu hraðskeyti, yrði úrskurðuð lögmæt og vísaði þar um til dagsetningar skeytisins. Ennfremur óskaði hann eftir að afla yrði samþykkis tilskilins fjölda kröfuhafa á væntanlegum skiptafundi, til þess að krafa hans fengi komist að, en í bréfi þessu kveður hann það vera nauðsynlegt að fá ógildingu umrædds skuldabréfs síns, „þar sem eingöngu var um að ræða hlutafjárútboð en forsendur þær sem lagðar voru til grundvallar voru rangar“, eins og segir í bréfinu.

Á áðurnefndum skiptafundi í þrotabúi Hafskips hf., sem haldinn var þann 20. maí 1986, var málaleitan sóknaraðila um að krafa hans kæmist að við búskiptin borin undir atkvæði fundarmanna samkvæmt heimild 111. gr. laga nr. 6/1978. Féllu atkvæði á þann veg að enginn sá, er atkvæðisrétt átti um þetta málefni, var fylgjandi því að krafan fengi komist að, en fundurinn var sóttur af hálfu eigenda meira en 80 hundraðshluta krafna, sem atkvæði áttu um þetta málefni. Lýsti sóknaraðili því yfir á fundinum að hann áskildi sér rétt til að leitast við að koma kröfu sinni að með öðrum þeim úrræðum, sem getið er í fyrirnefndu lagaákvæði. Samkvæmt 2. tl. 110. gr. laga nr. 6/1978 var fjallað á ný um kröfur sóknaraðila á skiptafundi þann 4. júlí 1986, en með því að skiptastjórar í þrotabúinu, sem þá höfðu verið kjörnir hinir sömu og áður gegndu hlutverki bústjóra til bráðabirgða, lýstu því yfir að þeir gætu ekki fallist á kröfur sóknaraðila, var ákveðinn rekstur þessa máls og var það þingfest þann 18. júlí 1986.

Í máli þessu liggur fyrir að skuldabréf það, sem kröfur sóknaraðila

varða, var afhent af hinum gjaldþrota félagi til Útvegsbanka Íslands skömmu eftir útgáfu þess, og er því borið við af hálfu bankans að hann eigi handveðrétt í skuldabréfinu. Á skiptafundi í þrotabúinu þann 20. júní 1986 var samþykkt heimild til handa skiptastjórum að krefja nefndan banka um skil á skuldabréfum, sem honum voru afhent með þessum hætti, og eftir atvikum að höfða mál til riftunar á afhendingu eða veðsetningu þeirra.

III.

Kröfu sína um afhendingu áðurnefnds skuldabréfs úr þrotabúi Hafskips hf. byggir sóknaraðili á þeim málsástæðum að fyrirsvarsmenn hins gjaldþrota félags hafi beitt hann svikum til að gefa hlutafjárloforð, með því að þeir hafi gefið rangar og villandi upplýsingar um fjárhag félagsins við hlutafjárútboð. Af þeim sökum sé skuldbinding sóknaraðila til þrotabús félagsins ógild samkvæmt 30. gr. laga nr. 7/1936, auk þess að háttsemi umræddra fyrirsvarsmanna brjóti gegn 248. gr. laga nr. 19/1940. Ennfremur telur sóknaraðili að með því að félagið hafi aldrei afhent honum hlutabréf þau, sem hann greiddi fyrir með afhendingu nefnds skuldabréfs, þá sé honum heimil riftun kaupanna samkvæmt reglum 21. gr. laga nr. 39/1922.

Framangreindar málsástæður koma ekki til frekari álita að sinni, með því að sakarefni hefur verið skipt í málinu eins og áður segir, og er í þessum þætti málsins aðeins til umfjöllunar hvort krafa sóknaraðila, byggð á þessum málsástæðum, geti komið til frekari álita við búskiptin þótt hún hafi ekki borist skiptaráðanda í þrotabúinu fyrr en eftir lok kröfúlýsingarfrests. Þær málsástæður og lagarök, sem krafa sóknaraðila í þessum þætti málsins byggir á, eru sem hér segir:

1) Sóknaraðili heldur því fram að ef tekin yrði til greina krafa hans um riftun skuldbindingar hans til varnaraðila, sem til álita geti komið í síðari þætti þessa máls, beri að líta svo á að hann sé eigandi þess skuldabréfs, sem hann gaf út til efnda hlutafjárloforðs síns og áður er getið. Umrætt skuldabréf sé til staðar sem sérgreint verðmæti og af þeim sökum sé varnaraðila skylt að afhenda honum skuldabréfið samkvæmt 69. gr. laga nr. 6/1978, en ella standa sóknaraðila sem sértökumanni skil á fullum bótum, ef réttindi þriðja manns yfir skuldabréfinu standa afhendingu í vegi. Krafa reist á þessum sjónarmiðum sé brögðakrafa, hlutaréttarlegs eðlis, og skipti því ekki máli samkvæmt 111. gr. nefndra laga hvort kröfunni hafi verið lýst innan kröfúlýsingarfrests eða ekki.

2) Ef ekki verður fallist á framangreind rök, byggir sóknaraðili kröfur sínar í annan stað á því, að líta verði svo á að hann hafi með gildum hætti komið kröfúlýsingu sinni á framfæri með því að hafa falið ritsímanum í

Reykjavík innan kröfulýsingarfrests að koma henni til skila með hraðskeyti. Staðhæfir sóknaraðili að mistök starfsmanna ritsímans hafi ein valdið því að nefnt hraðskeyti hafi ekki borist á starfsstöð skiptaráðanda fyrir lok kröfulýsingarfrests, sem hann telur að ekki hafi runnið út fyrr en á miðnætti þann 15. maí 1986. Vísar sóknaraðili til þess að sú meginregla komi víða fram í löggjöf að þótt afhending tilkynninga með símskeyti dragist eða farist fyrir, eigi slík vanræksla opinberra aðilja ekki að leiða til réttarspjalla fyrir sendanda. Sú regla komi meðal annars fram í 39. gr. laga nr. 7/1936, 61. gr. laga nr. 39/1922 og 45. gr. laga nr. 93/1933, sem leggi á áhættu viðtakanda hvort orðsending komist til skila í tæka tíð. Telur sóknaraðili að þessi grundvallarsjónarmið löggjafar eigi einnig við um kröfulýsingar, þótt þess sé ekki berum orðum getið í 111. gr. laga nr. 6/1978.

3) Í þriðja lagi styður sóknaraðili kröfur sínar í þessum þætti málsins við þau rök, að kröfulýsing hans eigi að koma til frekari álita við búskiptin með því að afsakanlegt hafi verið að hún hafi ekki borist í tæka tíð, og eigi þannig heimildarákvæði 111. gr. laga nr. 6/1978 við í þessu tilviki. Af hálfu sóknaraðila er bent á að hann sé ólöglærður og að hann hafi ekki leitað sér lögmannaðstoðar á því stigi máls, er hann gerði kröfulýsingu sína. Hann hafi því ekki gert sér grein fyrir að nauðsýlegt gæti verið að lýsa kröfum sem þessari í þrotabúið, en forsendur hans í þeim efnum meðal annars verið eftirfarandi:

Sóknaraðili hafi álitid að um hlutaréttarkröfu væri að ræða og að skuldabréfinu yrði skilað til hans af sjálfsdáðum að lokinni lögreglurannsókn og könnunar skiptaráðanda á forsendum hlutfjárukningar.

Sóknaraðili hafi frétt af veðsetningu skuldabréfs síns til Útvegsbanka Íslands og ekki verið fullljóst að beina þyrfti kröfum til þrotabúsins vegna þess.

Sóknaraðila hafi verið ókunnar reglur um kröfulýsingarfrest og hafi álitid að afhending símskeytis á lokadegi frestsins væri fullnægjandi, sem ætti sér margar hliðstæður.

Þá bendir sóknaraðili ennfremur á að skeyti hans hafi verið komið á framfæri við ritsímamann í Reykjavík kl. 19:17 þann 15. maí 1986, en samkvæmt upplýsingum ritsímans í Reykjavík fari síðasti útburður símskeyta fram kl. 20:00 á virkum dögum. Þeirri reglu sé fylgt að ef viðtakandi skeytis er ekki viðstaddur eða einhver fyrir hans hönd, þá sé orðsending skilin eftir í póstkassa um komu hraðboða og gefnar upplýsingar um hvar vitja megi skeytisins. Vitað sé að skiptaráðendur í þrotabúinu hafi verið við störf langt fram á kvöld umræddan dag og við brottför hafi verið athugað hvort kröfulýsingar hafi legið í póstkassa embættisins, en svo hafi ekki verið. Telur sóknaraðili sýnt af þessum sökum að mistökum starfsmanna rit-

símans í Reykjavík sé einum um að kenna að kröfulýsing hans hafi ekki komið fram í tæka tíð. Með ólíkindum væri ef sóknaraðili ætti að gjalda slíkrar vanrækslu opinberra stafsmanna, enda segir í greinargerð með því ákvæði frumvarps, er leiddi 111. gr. laga nr. 6/1978 í lög, að reglan sé til að koma í veg fyrir bersýnilega ósanngjörn málalok og að skiptaráðandi verði að hafa þann tilgang í huga við skýringu á henni og einstakar ákvarðanir sínar.

Í greinargerð og við munnlegan flutning málsins hafa eftirfarandi röksemdir komið fram af hálfu varnaraðila varðandi framangreinda málsástæðu og rök sóknaraðila, sem raktar verða hér í sömu röð og á undan:

1) Af hálfu varnaraðila er því haldið fram að ef sóknaraðili yrði talinn eiga rétt til að rifta skuldbindingu sinni við hið gjaldþrota félag, yrði það til þess eins að mynda fjárkröfu eða skaðabótakröfu honum til handa í þrotabúið. Sóknaraðili hafi stofnað til kröfuréttarlegs sambands við hið gjaldþrota félag með því að gefa hlutafjárloforð, og hafi hann efnt skuldbindingu sína í því sambandi með afhendingu umrædds skuldabréfs. Af kvittun hins gjaldþrota félags til sóknaraðila fyrir skuldabréfinu og bókhaldslegri færslu innborgunar hans sé ljóst að félagið hafi viðurkennt sóknaraðila upp frá því sem hluthafa, sem hafi verið efnd þess á sinni skuldbindingu í samskiptum þeirra, og skipti þá ekki máli hvort sóknaraðili hafi fengið afhent hlutabréf. Ef riftun yrði talin heimil, yrði það aðeins til þess að kröfuréttarsambandið rakni við á ný, en eignarréttur sóknaraðila á skuldabréfinu yrði ekki endurvakinn, enda hafi hann afhent félaginu skuldabréfið án nokkurs fyrirvara eða áskilnaðar. Telur varnaraðili þannig ljóst að sóknaraðili geti ekki krafist afhendingar skuldabréfs síns úr þrotabúinu, heldur ætti hann aðeins almenna fjárkröfu í búið, ef fallist yrði á heimild hans til riftunar. Slíkri kröfu hafi sóknaraðila tvímælaust borið að lýsa fyrir skiptaráðanda innan kröfulýsingarfrests, og hafi hann glatað rétti með vanlýsingu. Þá hefur því einnig verið hreyft af varnaraðila að jafnvel þótt fallist yrði á sjónarmið sóknaraðila um hlutaréttarlegt tilkall til umrædds skuldabréfs, þá hafi hann allt að einu glatað þeim rétti með vanlýsingu, enda hafi í innköllun í búið komið berum orðum fram að skorað væri jafnt á þá, er teldu til eigna í vörslum búsins sem aðra kröfuhafa, að lýsa kröfum sínum innan tilgreinds frests, og sé þetta orðalag í samræmi við ákvæði 3. tl. 19. gr. laga nr. 6/1978.

2) Af hálfu varnaraðila hefur því verið haldið fram að það verði að telja það alfarið á ábyrgð sóknaraðila að hann hafi valið þá leið að senda kröfulýsingu sína með símskeyti, svo skömmu fyrir lok kröfulýsingarfrests sem raun bar vitni. Skýra verði 111. gr. laga nr. 6/1978 á þann veg að krafa verði að berast til skiptaráðanda innan kröfulýsingarfrests, og breyti engu þótt hún hafi innan þess tíma verið send með símskeyti eða hvort

dráttur á afhendingu hennar stafi af mistökum ritsímans. Enginn vafi hafi getað leikið á því eftir orðalagi innköllunar eða fyrirætlum 3. tl. 19. gr. áðurnefndra laga að kröfunni hafi átt að beina til skiptaráðanda innan umrædds frests, og að ónægilegt væri að beina henni til annars opinbers aðila innan þess tíma. Ef ætlan löggjafans hefði verið að gera undantekningu í þessum efnum varðandi sendingu kröfu með símskeyti, telur varnaraðili tvímælalaust að það hefði orðið að koma fram berum orðum, enda hafi lok kröfulýsingarfrests viðtæk áhrif að lögum í fleira tilliti en hér um ræðir. Þurfi því óhjákvæmilega að vera skýr mörk um lok kröfulýsingarfrests og með hverjum hætti krafa verði talin fram komin í tæka tíð.

3) Af hálfu varnaraðila er vísað til þess að sú aðalregla komi fram í 111. gr. laga nr. 6/1978 að krafa þurfi að komast í hendur skiptaráðanda innan kröfulýsingarfrests, en frá reglu þessari séu aðeins gerðar tvær undantekningar. Annars vegar megi koma kröfu að, ef sá fjöldi atkvæðamanna greiðir því atkvæði á skiptafundi, sem áskilinn er í ákvæðinu. Hins vegar geti skiptaráðandi hleypt kröfu að, ef hann telur afsakanlegt að krafan hafi borist of seint vegna erlendrar búsetu kröfuhafa eða af svipuðum ástæðum. Hin fyrri undantekning eigi ekki við, þar sem samþykki hafi ekki fengist á skiptafundi fyrir því að krafan kæmist að. Hin síðari undantekning geti heldur ekki átt við, þar sem sóknaraðili sé innlendur og hafi ekki borið við fjarveru úr landi á kröfulýsingarfresti, auk þess að komið hafi fram í málinu að honum hafi verið kunnugt um gjaldþrotið og kröfulýsingarfrest. Telur varnaraðili að þær ástæður, sem sóknaraðili hefur fært fram fyrir drætti á kröfulýsingu, verði ekki metnar sem afsakanlegar í skilningi umrædds ákvæðis.

IV.

Sú skipting sakarefnis, sem ákveðin hefur verið í máli þessu, hefur komið til af þeim atvikum að umdeilt er hvort meginkrafa sóknaraðilans um riftun skuldbindingar hans til hins gjaldþrota félags hafi glatast vegna vanlýsingar. Ljóst er að reifun þessarar meginkröfu og sönnun fyrir réttmæti hennar er yfirgripsmikil og að óreyndu vafasamt hvort tilefni sé til slíks vegna ágreinings um hvort réttur til riftunar, sem sóknaraðili krefst, hafi fallið niður þegar vegna vanlýsingaráhrifa. Af þeim ástæðum þykir rétt að heimila að sakarefninu sé skipt með þeim hætti, sem hér hefur verið gert, til þess að fyrst verði endanlega úr því leyst hvort riftunarkrafa sóknaraðila geti með einhverjum hætti komið til frekari álita, þótt hún hafi ekki borist skiptaráðanda fyrr en raun varð á.

Kröfur sóknaraðila í máli þessu byggjast á þeim grunni að með því að hann hafi verið beittur svikum af hendi forráðamanna hins gjaldþrota félags eða með því að félagið hafi ekki afhent honum hin keyptu hlutabréf,

sé honum heimil riftun hlutabréfakaupanna og eigi þar með tilkall til að fá gagngjald sitt í kaupunum til baka. Krafa um slíka riftun, ef til greina yrði tekin, þykir ekki geta orðið til annarra málaloka en að sóknaraðili teldist eiga endurgreiðslukröfu eða hugsanlega skaðabótakröfu á hendur varnaraðila. Slík fjárkrafa nýtur engrar sérstöðu gagnvart almennum reglum um kröfulýsingarfresti við gjaldþrotaskipti. Þau atvik, að gagngjald sóknaraðila í kaupum þessum kunni á síðara stigi að falla í hendur varnaraðila til frjálsra umráða, þykja ein út af fyrir sig ekki geta leitt til þess að ef riftunarkrafa sóknaraðila teldist eiga lagastöð að hann nyti þar með eignarréttar eða samsvarandi tilkalls til skila á gagngjaldinu, sem fallið getur undir ákvæði 69. gr. laga nr. 6/1978, enda verður ekki séð að sjónarmið um slíkan rétt geti byggst á reglum laga nr. 39/1922 um réttarstöðu aðila við riftun kaupa eða öðrum lagareglum. Af þessum sökum verður ekki talið að sóknaraðili hafi leitt haldbær rök að þeirri staðhæfingu sinni að krafa hans á hendur varnaraðila sé þess eðlis að hún haldi gildi, þó svo að talið yrði að henni hafi ekki verið réttilega lýst innan kröfulýsingarfrests í þrotabúið.

Sóknaraðili hefur í annan stað stutt kröfur sínar í þessum þætti málsins við þau rök að með því að hann hafi falið ritsímanum í Reykjavík að koma kröfulýsingu sinni til réttis viðtakanda með hraðskeyti innan kröfulýsingarfrests, verði að telja það jafngildi þess að krafan hafi komið fram innan frestsins. Styður hann þessa málsástæðu sína meðal annars við reglu 39. gr. laga nr. 7/1936, sem hann kveður hafa að geyma almennt löggjafarviðhorf í þessum efnum. Um þessa málsástæðu þykir verða að líta til þess, að bæði í gjaldþrotalögum nr. 6/1978 og lögum um skipti dánarbúa og félagsbúa o.fl., nr. 3/1878, er tekið svo til orða að „lýsa“ þurfi kröfu fyrir skiptaráðanda innan tiltekins frests. Orð þetta verður ekki skýrt á annan veg en þann að í því felist sú merking að gera þurfi skiptaráðanda grein fyrri kröfunni, munnlega eða skriflega, innan umræddra tímamarka. Þeim áskilnaði verður ekki fullnægt með öðru móti en því að krafan sé óumdeilanlega komin til skiptaráðanda innan kröfulýsingarfrests, og þykir engu breyta þótt öðrum opinberum aðila hafi verið falið að koma henni á framfæri í tæka tíð. Verður heldur ekki komist hjá því að taka tillit til að regla 39. gr. laga nr. 7/1936 varðar samskipti milli aðilja að einkarétti, sem ekki verður sjálfgefið beitt sem réttarfarsreglu, en í þessu ákvæði er mælt svo fyrir, að ef tilkynningu er komið á framfæri innan frests með símskeyti, pósti eða öðrum hætti, sem gilt þykir að nota, komi ekki að sök þótt henni seinki, eða hún komist ekki til skila. Fæst ekki séð hvernig komist yrði hjá óviðunandi réttaróvissu vegna beitingar ákvæðis sem þessa um kröfulýsingar, þar sem takmarkalaust er samkvæmt orðanna hljóðan hve langur dráttur geti orðið á því að orðasending komist til skila eða hvort hún geri

það yfirleitt. Þykir sú niðurstaða ótæk af þessum sökum að hin fjármunar-
réttarlega regla þessa ákvæðis og annarra þeirra, sem sóknaraðili hefur
vísað til í þessum efnum, verði til að raska undantekningarlausri fram-
kvæmd þess viðhorfs, sem meðal annars hefur verið leitt af orðum 111.
gr. laga nr. 6/1978, að kröfulýsing verði að berast í hendur skiptaráðanda
innan kröfulýsingarfrests, að viðlögðum réttindamissi.

Sóknaraðili hefur loks stutt kröfu sína í þessum þætti málsins við þá
heimild 111. gr. laga nr. 6/1978, að skiptaráðandi geti tekið of seint fram
komna kröfu til greina, ef afsakanlegt þykir vegna búsetu kröfuhafa í öðru
landi eða af svipuðum ástæðum að kröfulýsing hafi dregist. Ákvæði þetta
hefur í framkvæmd og í dómafordæmum verið skýrt á þann veg, að til-
gangur þess sé einkum að jafna aðstöðu erlendra kröfuhafa, sem ekki
öðlast vitneskju um kröfulýsingarfrest, gagnvart aðstöðu innlendra lánar-
drottna, sem njóta aðgangs að opinberri auglýsingu um gjaldþrotaskipti og
annarri upplýsingu um þau. Því hefur ekki verið borið við af hálfu sóknar-
aðila að framhjá honum hafi farið að bú Hafskips hf. hafi verið tekið til
gjaldþrotaskipta eða að honum hafi verið ókleift að staðreyna hvenær
kröfulýsingarfrestur rynni út. Alkunna er að veruleg umfjöllun varð í
fjölmöldum um gjaldþrot Hafskips hf. þegar frá upphafi, og beindist sú
umfjöllun meðal annars verulega að hlutafjárukningu í félaginu og hug-
leiðingum einstakra manna um hvort réttilega hafi verið að henni staðið.
Kröfulýsingarfrestur í tilvikinu þessu var lengri en almennt hefur verið, þannig
að rúmir fimm mánuðir liðu frá töku búsins til skipta þar til kröfulýsingar-
fresti lauk. Verður ekki séð að sanngirnissjónarmið gagnvart þeim lánar-
drottnum félagsins, sem lýstu kröfum sínum í tæka tíð, geti vikið fyrir hags-
munum sóknaraðila, sem hefur sýnt verulegt tómlæti um gæslu hagsmuna
sinna á umræddu tímabili. Þegar af þessum ástæðum verður ekki á það
fallist að ívitnað heimildarákvæði geti átt við um sóknaraðila.

Samkvæmt því, sem nú hefur verið greint, verður það niðurstaða þessa
máls að kröfur sóknaraðila á hendur varnaraðila komi ekki til frekari álita
við gjaldþrotaskipti á búi Hafskips hf. Eftir þessum málalokum þykir óhjá-
kvæmilegt að sóknaraðila verði gert að greiða varnaraðila málskostnað
vegna þessa máls, sem ákveðst kr. 25.000.00.

Markús Sigurbjörnsson borgarfégeti kvað upp úrskurð þennan.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Hafnað er kröfum sóknaraðila, Hauks Hjaltasonar, á hendur
varnaraðila, þrotabúi Hafskips hf.

Sóknaraðili greiði varnaraðila kr. 25.000,00 í málskostnað innan 15
daga frá birtingu þessa úrskurðar að viðlagðri aðför að lögum.